

KAS PUUE
PEABKI
PEREKONNA
VAESUSPIIRILE
PAISKAMA?

MILLAL
ULATAB
TERVISHOID
ERIKOOLIDELE
ABIKÄE?

KUI PALJU
VÕIB MAKSMA
MINNA
TEADMATUS?

NOVEMBER 2011

PUUTE PUNKTID

KÕIK EESTI PUUETEGA INIMESED, NENDE LÄHEDASED JA
NENDEGA TEGELEVAD SPETSIALISTID – ÜHINEGE!

NR 2

DAVID VAATAB
TULEVIKKU LOOTUSEGA:
ÜHEL PÄEVAL MU EMA TANTSIB
JA ISA SAAB MINNA TÖÖLE...

PÕLETAVAD TEEMASID JÄRGMISES NUMBRIS:

KAS TÕESTI PEAB EMA ABI SAAMISEKS LAPSEST KOHTU KORRAS LOOBUMA?
MIKS EESTIS EI TOIMI VARASE MÄRKAMISE JA ABI ANDMISE SÜSTEEM?
KAS ERIVAJADUSTEGA LASTE KOOLID JÄÄVAD ALLES VÕI KAOVAD?

MIDA OMASTEHOOLDAJAD SIIS IKKAGI VAJAVAD?

Mitmed meie lugejad tulid mõttele, et oktoobrikuu võiks edaspidi nimetada omastehooldajate kuuks. Läänud kuu sündmused olid tõesti mõnevõrra tormilised. Teemad, mis omakseid hooldavatele pereliikmetele liigagi hästi teada – raskematel juhtudel tappev töömaht, balanseerimine vaesupiiril ja trööstitud tulevikuväljavaated –, jõudsid äkitselt šokina avalikkuse ette. Mõned hästi ajastatud meediakajastused ja Paines peetud Eesti esimene omastehooldajate foorum tekitasid sünergia, mis löi korraks lainetama isegi riigikogu. 25. oktoobril arutas teemat sotsiaalkomisjon, mille mõnedki liikmed avaldasid valmisolekut hakata koostöös sotsiaalministeeriumiga lahendusi otsima.

Ent missugused on head lahendused? Just siit lähebki kõik taas keeruliseks.

Mitmelt poolt on kuulda, et omastehooldajad ühinevad ning plaanivad tulla välja nõudmisega saada riigilt oma töö eest miinimumpalka. Kogutakse juba allkirju ja koostatakse ühisjärgumist.

Teised jälle ei näe miinimumpalkas võluvitsa. “Raha on vaja, aga ka selle paarisaja euroga oleksin oma ööpäev läbi abi vajava lapse kõrval väsimusse suremas ja väljapääsu mul ikkagi poleks,” rääkis meile kaheksandat aastat sügava puudega last hooldav ema. Tema meelest tuleks põhiorhk panna hooldusteenuste kättesaadavusele. Et puudega sugulase perekond saaks jätkata normaalset elu: toita ennast oma tööga, maksta makse, hoolitseda teiste laste ja oma tuleviku eest.

“Pole ju vaja, et igale invaliidile lisandub ajapikku teinegi invaliid – tema hooldaja,” lisas too ema.

Tiina Kangro
PEATOIMETAJA

PUUTEPUNKTID: KELLELE?

See siin on ajakirja Puutepunktid 2. number. Kuu aega tagasi ilmunud esiknumbri 10 000 eksemplarist on alles veel vaid paar-sada – neile, kes enda jaoks vajaliku väljaande võib-olla alles nüüd avastavad.

Puutepunktid on ajakiri

- erivajadustega inimestele ja nende pereliikmetele,
- spetsialistidele, kes puudega inimeste ja nende lähedastega töötavad,
- poliitikutele ja ametnikele, kellest sõltuvad seadused, strateegiad ja poliitikad.

Tegelikult on neljas sihtgrupp veel – need on tulevased sotsiaaltöötajad, meedikud, eripedagoogid jne ning nende õppejõud. Meil on väga hea meel, et mitu kõrgkooli on ajakirja oma õppetööga sidumiseks juba küsinud.

Üksiktellijad saavad aga oma ajakirjasoojust teada anda veebilehel www.vedur.ee. Lugege ja mõelge kaasa. Koos oleme tugevamad.

Puutepunktide toimetus

VANAISA KOOSTAS SEADUSE MUUTMISE ETTEPANEKU

Ako Lutsu eestvõtmisel koguti hiljuti mitu miljonit krooni Eesti liikumishäiretega lastele kõnniroboti soetamiseks. Roboti abil teeb edusamme ka Ako kuueaastane poja-tütar Elisabet. FOTO: ERAKOGU

Kuna aprillis alustatud riiklike peretoetuste seaduse muutmise eelnõu menetlemine on just käimas, saatis tubli Viljandi- vanaisa Ako Luts omalt poolt seadusmuudatuse projektiks vormitud põhjalikud ja kompleksed ettepanekud Toompea poole teele juba juulikuus.

Peale miinimumpalka, mida üks puudega lapse vanematest saama peaks, viitab ta ka võimalikele maksusoodustustele ja muudele meetmetele. Paraku pole ta oma kirjale kuulnud vastuseks veel ei kippu ega kõppu.

Omastehooldajate soove ja vajadusi lahkame põhjalikumalt ka järgmises Puutepunktide numbris. **PP**

VÄLJAANDJA
MTÜ PUUTEPUNKTID
FAEHLMANNI 12,
10125 TALLINN
TEL 628 4405
E-POST INFO@VEDUR.EE
WWW.VEDUR.EE

© OÜ HARIDUSMEEDIA 2011
PEATOIMETAJA TIINA KANGRO
TOIMETAJAD ANNE LILL,
KAIDOR KAHAR
KEELETÖIMETAJA KAJA TÜRK
TOETAB
EUROOPA SOTSIAALFOND

KUIDAS MOOD SAAKS ARVESTADA ERIVAJADUSTEGA INIMESTE SOOVE?

EESTI KUNSTIAKADEEMIA MOELOOJAD ÕPIVAD TUNDMA PUUETEGA INIMESTE MAAILMA, ET DISAINIDA NEILE ELU LIHTSAMAKS TEGEVAID RÕIVAID.

Pimedate ja vaegnägijate elus on väga tähtsal kohal näiteks kompimine ning seda on moeloojatel võimalik rõivamaterjale valides ära kasutada. Mänguruumi on palju – saab katsetada õmbluste ja muustritega, mis on näppudele tajutavad, samuti võib teha või valida nõõbid selliselt, et kui neid katsuda, on aru saada, millisesse auku milline käib. Tavaline inimene neid peensusi ei näe, tema meelest on tegemist lihtsalt ilusa riideesemega. Nägemispuudega inimesele võib see aga olla suureks abiks, sest annab talle rohkem iseseisvust.

Üks tähtis aspekt pimedatele loodud riide juures on kombates eristatavus. See annab enesekindlust ja muidugi ka hea tuju.

HÕLPSALT RIIDESSE

Kuid moodi luues saab arvestada ka liikumis- ja isegi intellektipuuetega inimeste vajadustega.

Moedisainer Ester Soidla leidis endale koostööpartnerid Pärnu Liikumispuudega Inimeste Kojast. Tema valmistab riidekomplekti seljaajusonga ja vesipeaga noorele lapseootel naisele. “See löi omad raamid. Minu loodud komplekti kuuluvad soonikuga püksid, mille säärte juures on kasutatud trukke, et nende jalgapanek oleks võimalikult mugav. Eest luguga vest on avatav ka mõlemalt õlalt, ikka selleks, et inimene, kel on liikumisega raskusi, saaks selle mugavalt ja iseseisvalt selga,” räägib Ester.

Sille Sarapuu õmbles sportliku rõivakomplekti oma liikumispuude-

Kui mängida reljeefidega, saaksid Marta Konovalovi meelest pimedad oma rõivastelt moodi näppudega lugeda.

FOTO: WWW.VEDUR.EE

ga tuttavale. Tuttav ei saa ennast iseseisvalt riidesse ja komplekti luues arvestas Sille sellega, et inimene, kes teda riidesse paneb, saaks sellega võimalikult lihtsalt hakkama. Pluu-

si käised avanevad kogu pikkuses lukuga, pikad lukud on ka püksisäärte. Jääb ära tüütu varrukasse toppimine – tõmbad lihtsalt luku kinni ja pluu ongi ühe hooga seljas.

Kodustele õmblejatele

- Tegelikult on võimalik riideid luues või olemasolevaid ümber õmmeldes lihtsate nippidega teha neid erivajadustega inimestele mugavamaks ja kantavamaks.
- Pikad lukud varrukatel ja püksisäärte muudavad kandmise ja riietumise lihtsamaks.
- Tavaliste trukide asemel saab kasutada magnetkinnitusi, sest nende avamine ja sulgemine ei nõua nii palju jõudu ja osavust.
- Meestepintsakule saab külgedele õmmelda veniva osa. Selline pintsak näeb välja nagu tavaline kuub, kuid venib selga pannes enam ja inimene, kelle käed ei paindu nii palju, saab selle endale ise selga tõmmata.
- Nippe võib iga erivajadustega inimesi tundevalt rätsep ise juurde mõelda.

UUS SIHTGRUPP

“Tudengite pooleaastase töö tulemusena loodud rõivad olid hiljuti väljas näitusel Tallinnas Rotermanni keskuses ja huvi oli väga suur,” rõõmustas tudengite juhendaja Lilli Jahilo.

Kõik disainerid, kellega rääkisime, tunnistasid, et kogu protsess, kus nad algul puuetega inimeste vajadusi uurisid ja seejärel rõivad disainisid, oli väga põnev ja avardas tublisti nende silmaringi. Erivajadustega inimesed on sihtgrupp, kellele moetööstus veel suurt tähelepanu ei pööra, kuigi võiks. “Kui rääkida asjade hinnast, siis massitööstuse hindadega ei ole meie praegune personaalne disain loomulikult konkureeriv, kuid tootmise laienemise korral poleks see võimatu.” **Kaidor Kahar**

KOOLIÕED OLEKSID VAID ÜKS PUSLETÜKK

Kantsleri juures peetud koosolekul jagunesid koolijuhid laias laastus kaheks. Ühed rõõmustasid, sest nende võitlus lubas hakata vilja kandma. Teised kehtasid õlgu – kes see kooliõde veel niisugune on ja mida nad temaga peale hakkaksid?!

Tõsi ta on. Paljudes koolides on vana hea kooliõde traditsioon kadunud, mitmetes uutes pole sellist imelooma nähtudki. Haigekassaga otselepinguis olevad ja koolide vahel külakorda käivad õed pole mitmel pool meeskonnaliikmeks saanudki. Mitu direktorit rehmas käega, et jah, käib neil tõesti vahel keegi, aga nemad talle palka ei maksa, ülesandeid jagada ei saa ning midagi temast ei tea ka. Tõepoolest, kui uksest astub sisse meditsiiniõde, kes puudega lapsi varem näinudki pole, siis mida temaga peale hakata? Ja kust peaks haigekassa, kes koolidele meedikuid palkab, hea ettevalmistusega õdesid leidmagi, kui traditsioon on vahepeal peaaegu katkenud?

Vaid vähesed koolid on suutnud imetrikkidega kogenud meedikud oma kollektiivis alles hoida.

Samas teatakse kõigis erikoolides, kui väga vajavad erivajadustega lapsed meeskonnatööd – sotsiaal- ja meditsiinipoole tuge ja abi õppimisele. Idee, et puudega laps viiakse haigestumise korral perearsti juurde või haiglasse, sotsiaalsetele probleemidele lahenduse leidmiseks omavalitsuse lastekaitseametniku juurde ja hooldamiseks koju, ei toimi. Kool ongi see koht, kus kõik vajalikud pusletükid peaksid kokku saama. Et tulevikus oleks lihtsam nii suureks saanud lastel, nende peredel kui ka riigil.

Millal me sinnaamaani jõuame?

ERIVAJADUSTEGA LASTE KOOLIDES ÕPIB 3769 LAST

NEIST
RIIGIKOOLIDES 2008 LAST

ERAKOOLIDES 131 LAST

MUNITSIPAALKOOLIDES
1630 LAST

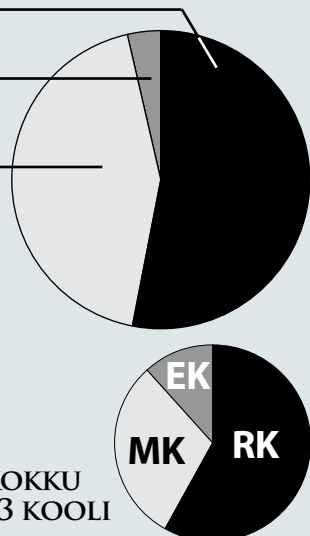
Koolid õpilaste arvu järgi

200–309 last	5 kooli
100–200 last	6 kooli
50–100 last	18 kooli
18–50 last	14 kooli

Koolid omandivormi järgi

riigikoolid (RK)	25
munitsipaalkoolid (MK)	13
erakoolid (EK)	5

KOKKU
43 KOOLI

KAS ERIVAJAJA DUSTEGA LASTE KOOLID SAAVAD TAGASI MEDÕE JA ARSTI?

MÖÖDUNUD SÜGISEL ALUSTASID TALLINNA ERIKOOLIDE DIREKTORID SAATESARJA “PUUTEPUNKT” TOEL VÕITLUST, ET SAADA LASTE JUURDE TAGASI MEDITSIINIÕED.

Vahepealse koolitervishoiu reformi tõttu oli tekkinud olukord, kus nii arstid kui ka õed on koolidest peaaegu kadunud. Plaanide kohaselt pidi perearstisüsteem rahuldama kõik vajadused ja koolimeedikule jäi peale õpilaste vaksineerimise vaid sümboolne roll teha tervist edendavat kasvatustööd. Sotsiaalministri määrusega nr 54 (augustist 2010) sätestati täiskohaga töötavale kooliõele normiks 600 last. Seda ka puudega laste koolides, kui need on munitsipaal- või eraomandis. Vaid riigi omandis olevates erikoolides loeti õe normiks 200 õpilast.

VÄIKSEMAD KOOLID

Erivajadustega laste koolid on aga enamasti just väiksemapoolsed. Paljudes on mõnikümmend last, üle saja lapse õpib üheteistkümnnes, enam kui kakssada aga vaid viies koolis. Suurkoolidest on riigikool ainult üks – Tartu Hiie kool.

Nii ongi paljudes erikoolides tekkinud olukord, kus õe olemasolu on vaid sümboolne. Korra või paar nädalas koolist läbi astuv õde ei jõua lapsi, rääkimata nende erivajadustest, tundmagi õppida. Laste igapäevaste tervisehädadega tegelevad aga oma muude ülesannete kõrvalt ikka õpetajad.

Nii nõudsidki Tallinna koolide direktorid, et esimese hooga muudetak määrust sel moel, et kaoks ebavõrdsus linna- ja riigikoolide vahel. Ning sealt edasi vähendatakse õpilaste normi erikoolides täiskohaga õe jaoks näiteks saajale.

Laiem avalikkus sai koolimeedikute teemast teada ajalehes Postimees 18. aprillil ilmunud Tiina Kangro arvamusartiklist “Kingapaar ühe jalaga mehele”.

Ega see, kas kool kuulub linnale või riigile, ju midagi ei muuda, selgitasid koolijuhid. Ka mitmel Tallinna erikoolil on internaat, kus elavad lapsed nii lähivaldadest kui ka kaugemalt. Kodused puudega lapsed veedavad koolis samuti tihti peale täispäeva. Vajadus anda lastele ravimeid, osutada esmaabi, teha protseduure ja lahendada psüühilisest seisundist tulenevaid atakke on erikoo-

lides igapäevane asi.

Kuna meedikut on meeskonda ilmtingimata vaja, on mitmed koolijuhid säästnud raha muudest nappidest allikatest ja kooliõde või arsti omal riisikol palganud. Tartus näiteks pani üritusele õla alla linnavalitsus. Ka Tallinnas toetas linn kuues erikoolis täiskohaga õe palkamist lõppeva aasta veebruarist maini.

Tallinna direktorite pöördumist

menetleti kolmveerand aastat. Sotsiaalministeerium selgitas esmalt, et koolidesse ei ole õde siiski tarvis, kuna seesama määrus ei lubaks tal puudega laste spetsiifiliste tervise-muredega niikuinii tegelda.

Haridus- ja teadusministeerium oli küll määruse muutmise poolt – vigane dokument jäeti juba vastuvõtmise eel kooskõlastamata –, aga laiutas käsi: meie hammas siin peale ei hakka. Haigekassa mõistis probleemi täielikult ja oleks tahtnud aidata, kuid siis meenus asutusele, et tema asi pole ise mõelda, vaid ülalt tulevat “poliitilist tahet” realiseerida.

“Puutepunkti” järelepärimise peale käis mure läbi isegi õiguskantsleri lauast, kust jaanipäevaks saabus viisakas, ent mitte just liiga julgustav vastus. Selles kinnitati, et asjaga tegeldakse kõige laiemal rindel ja küllap kunagi laheneb mingil moel ka tõstatatud mure.

RONG LÄKS LIKUMA

Ent oh imet. Juba 2. septembril kutsuti erikoolide direktorid üle Eesti sotsiaalministeeriumi, kus ase-kantsler Iivi Normet kuvas seinale plaani: kurja juureks olnud ministri määruse nr 54 muutmise eelnõu on olemas ja saab allkirja loodetavasti juba sel sügisel. Hurraa! Lisaks kõikide erikoolide võrdsustamisele sõltumata omandivormist on plaanis vähendada õpilaste normi täiskohaga õe jaoks 200-lt 125-le. Hurraa! Ja siis kõige tähtsam – kuna haigekassa eelarveridade täitmine suuremate rahanumbritega ei käi sama kiiresti kui pookstavite panemine paberile, on muutuste rakendumist oodata heal juhul tuleva aasta septembris või isegi aastal 2013. Ohh.

Niisiis peavad puudega lapsed veel ootama. Ja nende õpetajad ning direktorid senikaua ise imesid edasi tegema. **PP**

TRAAGILINE SÜNNITUS MUUTIS PÄEVAPEALT VIIE INIMESE ELU

32-AASTANE ILONA LIIGUB KERGETL ETTEPOOLE KALDU, HARALI KÄTEGA JUSTKUI ÕHUST TUGE OTSIDES. KESKENDUNULT TÕSTAB TA JALA MAAST. SAMM, SEEJÄREL TEINE, KOLMAS.

Korraks naine värahtab, aga julgustuseks tema selja taga kõndiv abikaasa Slava aitab tal vilunult tasakaalu tagasi saada. Sada nelikümmend kaheksa, sada nelikümmend üheksa ... ja sada viiskümmend! Ilona suudab iseseisvalt, ühte jutti astuda tervelt sada viiskümmend sammu!

See on peaaegu ime. "Joosta tahaks!" kommenteerib oma saavutust Ilona ise. "Väga tahaks joosta! Ja tantsida! Pange tähele, aasta pärast ma juba jooksen. Ma tegelikult ei usu siamaani, et see praegune mina olen mina. See, kellele mees hommikul riided selga paneb ja kelle pesemiseks vanni tõstab."

Ilona ja Vjatšeslavi elu muutus neli aastat tagasi. Gunjašiniid ootasid pesamuna Davidi sündi ning kui sünnituse tähtaeg lähenes, minid haiglasse, et näha, kus ja kuidas nende kolmas laps ilmavalgust näeb. Naistearst vaatas Ilona üle ning leidnud, et laps on suurevõitu ja kleepnukese naise jaoks võib sünnitus olla raskendatud, andis Ilonale selge juhise: kui sünnitegevus kindlaks kuupäevaks pole alanud, tulge haiglasse, me teeme kohe keisrilõike!

Nimetatud päeval viis abikaasa Ilona sünnitusmajja. "Sel päeval oli aga valves teine tohter, kes leidis, et naise kohus on ise sünnitada. Ilo-

"Läksime haiglasse kolmandat last sünnitama, kuid nüüd on mu mehel koos minuga kokku neli last," pole Ilona oma seisukorras hoolimata huumorimeelt kaotanud. FOTO: WWW.VEDUR.EE

na piinles kolm päeva meeletutes valudes, alles siis nõustuti talle viimaks keisrilõige tegema," meenutab Vjatšeslav piinarikkaid päevi Ida-Virumaa keskhaigla sünnitusosakonnas.

TULEB JUMALAT PALUDA

Ilona ise ei mäleta neist päevadest suurt midagi. Vjatšeslav aga ei unusta seda aega kunagi. Valudest hullununa suutis Ilona viimaks vaid anuda: vii mind siit ära, ma ei jaksa enam! Kumbki neist ei osanud siis veel aimata, et ka keisrilõige ei lõpeta Ilona piinu. "Lapsega, tänu jumalale, on kõik korras. Aga naisega kukkus välja nii – ei tea, kas ei

märgatud või mis seal juhtus –, et tal tekkis tugev verejooks. Ta jooksis praktiliselt verest tühjaks ja ta süda seiskus. Elu saadi siiski tagasi sisse ja talle tehti operatsioon, seejärel viidi palatisse toibuma. Siis kordus sama uuesti – verekaotus, südame seiskumine – ja teda opereeriti veel kord."

Kuna kohapeal puudusid võimalused raskes seisundis patsienti aidata, kutsuti helikopteriga kohale reanimatsioonibrigaad Tallinnast. Vjatšeslav küsis pealinna tohtritelt, mis on prognoos, mida üldse on võimalik teha. Ning sai vastuseks: tuleb jumalat paluda!

Ilona viidi edasi Tallinna, kus teda kiiremas korras veel kord opereeriti. Järgnevad kaks kuud oli naine koomas. Vjatšeslav, kolme pisipõnni isa, aina ootas ja lootis. "Elasin selle aja Tallinnas, käisin teda iga päev vaatamas. Esialgu oli seis lootusetu. Mitte ükski organ ei töötanud, ta elas

ainult aparaatide abil, paistetas üle keha üles nagu padi. Ka sugulased käisid teda vaatamas, nad vaid nuttsid. Pilt oli troostitu. Mina olin juba harjunud, nägin teda ju iga päev," meenutab mees ränka aega, mil Ilo-

na kahe maailma piiril vaikus. "Ta oli kaotanud nii palju verd, et verekeskusel jäi verest puudu. Jooksin ringi ja otsisin doonoreid, et verepanka täita. See oli kohutav aeg. Palvetasin, et ükskõik millisenä ta ka ei ärka, et ta ainult ellu jääks."

Plussid ja miinused

 Eesti seaduste järgi vastutab puudega sugulase eest enim perekond, sotsiaalabi antakse vaid miinimumtasemel.

 Vjatšeslav saaks käia tööl ja teenida perele elatist, kui Ilonat käiks sel ajal aitas tugiisik või abistaja.

 Tööl käies maksaks Vjatšeslav riigile makse, praegu elatub viieliikmeline pere vaid riigi ja omavalitsuse toetustest ning heategijate annetustest.

 Uuringute tulemused näitavad, et vaesuspiiril sirgunud lastel esineb tulevasis iseseisvas elus rohkem toimetulekuriske.

PEAB HAKKAMA SAAMA

Koomast ärkanuna oli Ilona üle keha halvatud. Kõnevõimeta ja pime. Lapsed kartsid voodile isegi läheneda. Ent Vjatšeslavi jaoks oli kõige tähtsam, et ta elab. Ja arstidki andsid lootust, et tõhusa taastusraviga võib seisund paraneda. Kahjustada saanud aju võib taastumismärke ilmutada kolme, isegi viie aasta jooksul.

"Olemegi nüüd läbi käinud kõik Eesti taastusravihaiglad. Oleme olnud Puru haiglas, Keilas, Haap-

>>>

Nelja-aastane David võtab olukorda rahulikult. Tema pole teist-sugust elu näinudki.

<<<

salus. Isegi Venemaale sõitsime, proovisime seal ravida, ka nõidade juures oleme käinud,” räägib Vjatšeslav ja kurdab, et rehabilitatsiooniteenused, mida sotsiaalkindlustus Ilonale pakub, ei kata kaugeltki tegeliku taastusravi vajadust.

Mees on püüdnud omalt poolt teha kõik võimaliku: ta on selgeks õppinud massaaživõtted, kõne- ja peenmotoorika treenimise nipid, muretsenud koju trenaažöörid. Isegi pere suvekodu aeda on mees ehitanud rõõbasraja, kus Ilona saab teha võimlemisharjutusi. Muidugi mehe abil ja juhendamisel.

ELU VAESUSPIIRIL

Vjatšeslav ongi tervenisti pühendunud Ilona tervise taastamisele, ja muidugi pere eest hoolitsemisele. “Slavikul ongi nüüd kolme asemel neli last,” naerab Ilona. Praegu ta juba õnneks näeb ja tema kõnestki on võimalik tänu visale harjutamisele pisut aru saada. Ent iga lihtsama toiminguga juures, nagu riietumine või pesemine, on naisel tarvis abi. Vjatšeslav oli sunnitud jätma oma tasuva töökoha, sest Ilona kõrval vajavad hoolt ka 12-aastane Gleb, seitsmeaastane Veronika ja nüüd juba neljane David.

“Ilona töövõimetuspension on 245 eurot, minu sissetulek tema hooldajana 25 eurot, lastetoetused ka muidugi ... no meid aitavad sugulased, kogume kõigilt pisku kaupa. Varem sain keevitajana head palka, isegi säästnud kogunesid, aga need kulused kõik taastusravile – nõelravi, massaažid jne – juba paari aastaga. Viimasel ajal oleme abi saanud ka päris võhivõõrastelt. Pärast seda, kui meist oli lugu “Puutepunkti” saates, tulevad ümbruskonna inimesed isegi tänaval ligi ja küsivad, kas saavad kuidagi aidata, pakuvad suisa raha,” kõneleb Vjatšeslav. “Olime kord massaažis ja keegi oli mulle 10-eurose jopetaskusse pistnud. Me ei tea ega saagi kunagi teada, kes see oli,” lisab Ilona. **Anne Lill**

Oma eriala ja oskustega võiks Vjatšeslavi sissetulek olla korralik. Naise hooldajana jääb tema ööpäevane teenistus alla 1 euro.

EI JÄÄGI ÜLE MUUD, KUI LOOTA ANNETUSTELE JA ABILE

ILONA JA VJATŠESLAV RÄÄGIVAD, ET LIHTSATE INIMESTE SOOV AIDATA ON LIIGUTAV.

Abikäe pakkujad pole jõukad inimesed, nad aitavad, kes kuidas saab – 5 eurot, 10 eurot. “Mõnikord ütlen, et ärge andke, see raha kulub teile endalegi ära, kuidagi piinlik on vastu

võtta ... aga nemad on resoluutsed: ega see polegi teile, see on Ilonale!” naeratab Vjatšeslav.

Peipsiäärses Raja külas, kus Gunjašinid pereisa vanaemast maha jäänud rannamajas oma suved veedavad, on Ilona ja Slava koos lastega kogu küla lemmikud. Keegi toob purgitäie moosi, keegi on salami si köögilauale pannud koogitaldri-

ku või kausitäie ploome. Külarahvas elab kogu hingest Ilona taastumisele kaasa. Imetletakse Slaviku kannatlikkust ja pühendumist ning Ilona mäekõrgust tahet terveks saada. Ilonale ja Vjatšeslavile annab külarahva toetus, tunne, et nad pole oma mures üksi, uskumatult palju jõudu.

Kõige suurem annetus Ilona taastusravi rahastamiseks tuli Kiviõli Lionsite klubilt. Gunjašinite kodulinna Lionsid said Ilona muredest teada samuti “Puutepunkti” saate kaudu. Kärmelt korraldati korjandus ja selle tulemusena on Ilona saanud nüüd 1500 euro eest suures mahus nõelravi, füsioteraapiat, massaažikuure. Sellest kõigest on olnud ka kasu, sest

Ilona plaanib oma igapäevaste ise astunud sammude hulka pikendada juba kuni viiesajani.

MEDALI TEINE POOL

Gunjašinite pere on õppinud rõõmu tundma Ilona pisematestki saavutustest. Vjatšeslavi sõnul tuleb aina sagedamini ette seda, et lapsed tormavad hõisates tema juurde ja teatavad: ema pani ise tee sisse suhkrut, ema kammis mul juukseid vms. “Kord jätsin Ilona magamistuppa voodi servale istuma ja kui tagasi läksin, leidsin ta juba voodi teisest servast. Ta oli end mitu meetrit edasi nihutanud! Ja ise viskas: ah, tahtsin su juurde kööki tulla! Pidin ehmatu-

sest peaaegu pikali kukkuma,” naerab Vjatšeslav.

Medalil on aga ka teine külg. Kas Ilona üldse terveneb sel määral, et abikaasa saab kunagi tagasi tööle minna? Et Vjatšeslav riskib teda kas või poole päeva kaupa üksinda koju jätta? Noor ja terve mees soovib ju loomulikult ise oma peret toita, mitte jäädagi sõltuma kasinatest toetustest ja annetustest. “Korralik töö on see, mida tuleb teha terve päev jutti, aga kelle hoolde ma siis Ilona jätan,” muretsseb mees.

“Mul oli vahepeal üks väike töökoht, aga mind lasti lahti. Algul olid nad nõus, et mul on aeg-ajalt vaja tunniks-paariks ära käia, naist ravile sõidutada jne, aga eks neid tüütas see lõpuks ära. Oleks neil või mõni abiline, kes oleks minu tööl oleku ajal Ilona kõrval, aitaks teda. Aga sellist inimest pole meil kuskilt võtta. Tegelikult võiks ju hooldaja riigi poolt tulla – kui pääseksin erialasele tööle, korvaksid minu maksud need kulud kuhjaga.”

Esialgu tuleb Vjatšeslavil jätkata vanaviisi. Lapsi kantseldada, koristada, süüa keeta, pesu pesta-triikida ja Ilona eest hoolitseda, teda trennida ja ravida. Kuidagimoodi ots otsaga kokku tulla ja loota, et ehk juhtub ime ja lähebki nii, nagu ütleb Ilona: “Aasta pärast juba jooksen!”

Nende jaoks, kes küsivad, kust ta leiab jaksu selle kõigega juba viiendat aastat leppida, on mehel vastus valmis: “No küllap ma vist armastan teda, sellepärast. Ei, mitte vist, vaid päris kindlasti armastan.”

Veronika, Glebi ja pesamuna Davidi jaoks on nende kodu ja vanemad maailma parimad. Vaid kõrvaltvaatajail võib mõte rännata sinna, kus tekivad küsimused, kas ema invaliidistumise tõttu vaesuspiiril veedetud lapsepõlve on hilisemas elus võimalik korvata. **PP**

OMAVALITSUSTE SOTSIAALTÖÖTAJAD ON ÜSNAGI TÄNAMATUS ROLLIS. JUST NENDE POOLE PÖÖRDUVAD ERIVAJADUSTEGA INIMESTE PERED, ET LEIDA ABI JA LAHENDUSI, KUID SOTSIAALTÖÖTAJATE KÄED ON SAGELI LÜHIKESED.

Kuigi väike hulk abimeetmeid on ka riiklikult kehtestatud, sätestab sotsiaalhoolekande seadus, et iga omavalitsus peab oma valla või linna hättasattunuid ise abistama, tehes seda vastavalt oma võimalustele. Võimalused, teadagi, ei kasva aga puu otsas. Nende üle otsustavad omavalitsusjuhid, vaadates omavalitsuse rahakotti, mida täidavad kohalike elanike makstud maksud.

Nii haigutabki vajaduste ja sotsiaaltöötaja käsutuses olevate võimaluste vahel sageli sügav kuristik. Kus aga jagada vähe, seal tekib palju pingeid. Nii saavadki kergesti alguse olukorrad, kus ainuüksi järjekordse abivajaja nägemine vallandab sotsiaaltöötajas paanilise soovi põgeneda, või siis teha kõik, et põgeneks abivajaja. Või et abi otsiv inimene vähemasti hakkaks aru saama, et sotsiaaltöötaja pole võlur.

Nii tunnevadki hädasolijad vahel, et sotsosakonna jaoks on nad "madalamad kui muru", nendega räägitakse kõrgilt ja käskivalt, neid koheldakse juba ette kui vaenlasi, keda vajaliku abi ja mõistmise asemel kostitatakse eeskätt etteheidete ja äraütlemistega. Nii mõnedki täbaras olukorras erivajadustega laste vanemad on tunnistanud, et neelavad enne sotsiaaltöötaja vastuvõtule minekut suisa rahusteid. "Meile heidetakse ette, et me pole end seadustega kurssi viinud, tuleme küsima asju, mida polegi võimalik pakkuda. Aga milleks siis üldse on sotsiaaltöötajad – kas ainult välismaa matkimiseks?" on hulk emasid mures.

SOTSIAAL TÖÖTAJAD KAHE TULE VAHEL EHK SÕNUMITOOJA SURM ATAKSE

Toimetaja **Anne Lill** kutsus vestlusringi kolm Tallinna linnaosade sotsiaaltöötajat, kes igapäevaselt puuetega laste vanematega töötavad: Kristiine linnaosa lastekaitse vanemspetsialisti **Terje Luude**, Haabersti lastekaitse peaspetsialisti **Aasa Rohtla** ja Lasnamäe linnaosa sotsiaalhoolekande vanemspetsialisti **Jana Ravelli**.

Millest niisugused väärnimõistmised ikkagi tekivad?

Aasa Rohtla: Üks pool probleemi puudutab sotsiaaltöötaja isikoomadusi. Kui sotsiaaltöötaja räägib abi küsima tulnud inimesega inetult, siis siin polegi midagi arutada – sellised inimesed ei peaks olema sotsiaaltööl.

Terje Luude: Kahjuks on Eestis senimaani ametis hulk sotsiaaltöötajaid, kel puudub erialane haridus. Paremalt juhul on läbitud kiirkorras mõni kursus, samuti võib inimesel lihtsalt puududa suhtlemisoskus. Teiseks, erialase ettevalmistuseta inimene jääb õigusaktide ja abi andmise reeglite rägastikus ka ise hätta, ta ei suudagi teist tema mures aidata.

A. R.: Ma ei usu, et erialane haridus on määrav, tähtis on empaatiavõime ja soov teist inimest aidata.

T. L.: Aga haridus siiski annab pädevuse ka oma emotsioonid kõrvale jätta ja keskenduda probleemile.

Pinged löövad sageli lõkkele ka puudega inimese pereliikme ja kõigiti haritud sotsiaaltöötaja vahel. Miks ikkagi?

T. L.: Asi saab alguse põhjendamatult kõrgetest ootustest. Inimestes on millegipärast kujundatud arusaam, et eriti puudega lastele on loodud kõikmõeldavad tugisüsteemid, teenused, rehabilitatsioon, nende emale makstakse hooldajatoetust jne. On kuulnud poliitikuid rääkimas, et puudega inimesed on riigi ja kohaliku omavalitsuse erilise hoole all, ning siis arvataksegi, et küllap see eriline hool tagab kõigile võimaluse hakkama saada. Ja kui siis inimene, kes on saanud puudega lapse vanemaks, tuleb kohale ja kuulab, millega me teda tegelikult aidata suudame, on ta äärmiselt pettunud. Nüüd ongi sotsiaaltöötaja see, kes tema lootustele kriipsu peale tõmbab. Karm tegelikkus. Sõnumitooja jääb süüdi.

>>>

<<<

Jana Ravell: Siis võibki jääda mulje, et ametnik lihtsalt ei taha aidata. Hästi raske on näiteks öelda vanemale, kes ei saa lapse puude tõttu tööle minna, et tal on võimalik taotleda hooldajatoetust 19,2 eurot kuus. Emapuhkus on läbi, pole lootust last päevahoidu saada, töökoht läheb kaotsi, pere majanduslik olukord halveneb ja toetus on nii napp.

T. L.: Muidugi on väga tähtis ka see, kuidas abist rääkida. Mina pole hooldajatoetust kunagi välja pakkunud kui võimalust äraelamiseks. Tööpoolest, see oleks ju töötamine tunnihinnaga 3 euro senti. Mina rõhutan hooldajaks vormistamise juures alati seda, et selle väikse raha juures on tähtsamad sotsiaalsed garantiid: ta saab selle kaudu ravikindlustuse ja minimaalsegi pensionistat. Need on asja juures väga olulised näitajad.

Paljudele peredele on üllatus, et sotsiaaltöötaja kuuleb nende lapse puudest alles siis, kui vanem ise vastuvõtule tuleb. Kuidas ja kelle käest te teada saate, et teie piirkonnas on üks puudega laps juurde sündinud?

A. R.: Saamegi teada vanema enda käest, kui ta ühendust võtab. Sellist süsteemi ei ole, et me saaksime infot haiglast või puude määramise korral sotsiaalkindlustusametist.

J. R.: Ühest küljest oleks kindlasti vajalik, et need andmed võimalikult vara meieni jõuaksid. Ka teenuseid, kas või nõustamist, tuleks perele pakkuda võimalikult kohe, siis jääksid paljud teadmatuses või kohanematuses tekkivad probleemid ära. Ning mõnikord klammerduvad emad üksinda lapse eest hoolitsedes tema külge nii kõvasti, et ei julgegi last hiljem kellegi teise hoolde jätta. Me võime pakkuda lapsehoiuteenust, aga vanem keeldub sellest, ta ei usalda oma last kellegi hoolde.

Teisest küljest aga ei tohi me abipakkumisega pere ellu sekkuda enne, kui pere on valmis abi vastu võtma. Kõigepealt peavad vanemad ise leppima teadmisesega, et nende laps on puudega. See võtab aega.

Esialgu saab laps rohkem meditsiiniabi ja vanemad teadvustavadki lapse probleeme ravivajadusena: laps tuleb terveks ravida! Tean vanemaid, kes isegi mitu aastat pärast seda, kui lapsele on määratud puue ja ta saab puudega lapse toetust, ei taha hästi, et neid nähtaks puudega lapse perekonnana. Näiteks pakun neile mõnd puudega laste vanematele mõeldud teabematerjali, raamatut vms ja saan vastuseks: ei, ei, ta ei ole meil selline ... puudega laps.

T. L.: See on minu meelest viga, et elukohajärgne sotsiaaltöötaja ei osale puude määramise protsessis. Veel veidram, et rehabilitatsiooniplaane tehakse meiega. Rehabilitatsiooniplaane võib ju koostamas käia väga erinevates asutustes – kuskil Eesti teises otsas pannakse plaan kokku, et vaja on teha seda ja seda, aga selle vastu, kas lapse koduvallas on võimalik neid teenuseid ka pakkuda, ei tunne plaani tegijad mingit huvi. Keegi ei vastuta selle eest, et otsad kokku läheksid. Siit siis jälle hilisemad võimalikud pettumused ja konfliktid.

J. R.: Ka arstid annavad vanematele teinekord ebatäpset infot. Öeldakse lihtsalt, et tugiisikut, lapsehoiuteenust, invatransporti ja muud saab kohalikust omavalitsusest – minge ja küsige. Ja taas on meie juurde tulnud vanemad pahased ja pettunud kuulnuna, kui vähe seda kõike saab, sest nende ootused on tegelikkusest kõvasti suuremad.

T. L.: Minu juurde tuli hiljuti ema, kes lootis saada autistlikule lapsele tugiisikut. Tema kujutluses oleks see inimene tulnud lapsele hommikul koju järele, viinud ta kooli, olnud tema kõrval kogu kooliaja ja toonud pärastlõunal koju tagasi. Talle oli tõeline üllatus, et meil pole võimalik seda anda. Meie peame paraku abi andmisel lähtuma seadustest, kohaliku omavalitsuse õigusaktidest ja korrast. Jah, inimlikult me saame aru, et on olukordi, kus abivajadus on kordi suurem, kui reeglid seda pakkuda lubavad. Aga meie ei ole neid reegleid teinud, meie peame neid vaid täitma. See ongi üks neid olukordi, kus tunned, et sotsiaaltöo-

Aasa Rohtla

Jana Ravell

Terje Luude

taja on mängust välja jäetud – kuid samas on just tema see, kes vastutab mängu tulemuste eest.

Kas sotsiaaltöötajast siis üldse midagi sõltub?

A. R.: Me saame inimest aidata sellega, et oleme pikemalt tema kõrval ja läheme kaugemale kaasa. Otsime üles talle vajaliku info, võtame ühendust vajalike asutustega, aitam pabereid vormistada. Näiteks kui puudega laps vajab lapsehoidjat, räägime ise võimalike kandidaatidega, ajame temaga koos asju. Aga kõiki abivajajaid me sel viisil kindlasti toetada ei jõuaks.

Oleme kokku puutunud sellega, et vanemad kardavad sotsiaaltöötajaga ausalt rääkida. Peljatakse, et äkki ta pahandab ja siis teinekord ei saa enam midagi. Või et näeb lapse kodu ja pärast ütleb: elate üsna hästi, võite küll ise maksta selle ja selle eest!

T. L.: Eesti inimene on üldse kartlik. Ta ei julge psühhiaatri juurde minna, et äkki jääb märk külge. Ei julge puuet vormistada, sest äkki pole enam tagasiteed. Aga see, et me peame abi andmise üle otsustades hindama inimese maksevõimet, võib pingeid tekitada küll. Abivahendid on kallid ja isegi omaosalus võib olla teinekord vanas rahas 10 000 krooni või enam. Reeglid on aga täpselt paika pandud. Me peame hindama perekonna sissetulekuid ja see piir, millest suurem ei tohi pere kuusissetulek toetuse saamiseks olla, on miinimumpalk (sel aastal 278 eurot kuus) pere 1. liikme kohta pluss 80 protsenti sellest iga järgmise pereliikme kohta.

Lisaks peame inimestelt küsima väljavõtteid nende vara kohta – andmeid kinnistute kohta jne, sest arvesse ei lähe mitte ainult jooksev sissetulek palga näol, vaid kogu vara. Teinekord jääbki mõni toetus saamata seetõttu, et pereisa nimel on vana lagunenud kinnisvara kuskil Saaremaal, mida ei õnnestu müüagi, aga varana läheb arvesse. Erandkorras, tehes vastava ettepaneku oma sotsiaalkomisjonile, on siiski mõeldav toeta-

Mõtteerad

- Sotsiaalhoolekanne on Eestis justkui kahe peremehega koer: riik annab korraldusi, kuid toidukauss on omavalitsuste käes. Ja koeral endal on kogu aeg kõht tühi.
- Omavalitsuste sotsiaaltöötajad on omakorda kahe tule vahel: tuleb aidata inimesi, kuid teha seda napp vahendeid kohmakate reeglite raames kasutades.
- Paljud sotsiaaltöötajad tahaksid riigi sotsiaalpoliitika kujundamises rohkem kaasa rääkida, kuid millejärele ei kõla nende hääl kuigi valjult.
- Nii eristabki head sotsiaaltöötajat kehvemast tema südame suurus ja soojus. Kel aga suurem süda, sel on ka kõrgem risk läbi põleda. Või oma ülemustele tülikaks muutuda.
- Ent mis jääb üle hätta sattunud inimesel, kui ta sotsiaalosalonnast abi ja tuge ei leiagi?

da ka neid peresid, kelle sissetulekud ületavad pisut neid piirmäärasid.

J. R.: Ka ühekordsete toetuste andmisel on väga täpselt paigas perekonna sissetulekute piir, millest allates tuleb toetus kõne alla.

A. R.: Majanduskriisi tõttu tehtud kärped on sundinud ka paljude teenuste mahtusid koomale tõmbama. Kuid inimesel on alati raske omaks võtta teadet, et edaspidi saab ta vähem abi, näiteks väiksemas mahus invatransporti. Ning jällegi on sotsiaaltöötaja see, kes talle halva teate edastab. Ja inimene kurdab: sotsiaaltöötaja ei saa aru, ta ei mõista mind.

T. L.: Sotsiaaltöötajad ei tee ju ise ühtki rahade või mahtude kärpimise otsust. Neid otsuseid teevad omavalitsuste volikogud, vahel tulenevad need muutuvatest seadustest. Meie asi on reegleid täita. Ja siin ongi järgmine vastuolu: inimeste toimetulek on majanduskriisi ajal vähenenud, aga samas on selle tõttu ka sotsiaalteenuseid ja -rahasid kokku tõmmatud. Hädasolijad saavad justkui kaks hoopit korraga.

Väga paljud puudega laste pered või puudega inimesed on viimastel aastatel häta jäänud, kriisi sattunud. On ka tösi, et puudega laste vanemad väsivad aastatega järjest rohkem. Kui algul loodetakse, et taas-

tusravi ja kodule pühendumine aitab lapse jalule, siis lapse teismeliseeas ja pärast seda paljudel juhtudel probleemid ei kao, vaid isegi süvenevad. Siis tuleb ema minu juurde ja kurdab, et teda keegi ei aita ja ta peab lapsega üksi hakkama saama. Kui ma siis ütlen, et aga kes siis veel, tema on ju lapse ema, on ta löödud. Paraku sätestab Eestis toimetulekupiir selle, et kõigi nende jaoks, kelle sissetulek on sellest suurem, on uppuja päästmine uppuja enda asi.

A. R.: Veel üks teema on keeruline asjaajamise kord. Abi taotlemiseks on vaja esitada hulk tõendeid ja dokumente, iga kord uuesti. Vanem on häiritud: miks ta peab aina tõestama abi või teenuse vajadust, mis on ju ilmne? Ent meie ei saa seda muuta – kuni kehtib kord, et need dokumendid on vajalikud, tuleb need esitada. Eks me saame ka ettepanekuid teha, kuid eriti palju sellest ei muutu.

Kuidas võiksid asjad paremini laabuda?

T. L.: Peaksime vanematele rohkem infotunde ja koolitusi korraldama. Süsteem on tööpoolest keerukas: riiklikud teenused, kohaliku omavalitsuse teenused. Inimesed ei tee vahet, kust miski tuleb ja mis on mis. Vastuvõtul jääb aega napiks, et kõikide terminite sisu ja tähendus lahti rääkida. Ning kas see meeldegi jääks?

J. R.: On vaja, et ametkonnad ja spetsialistid rohkem koostööd teeksid. Praegu on nii, et kuskil koostatakse rehapiplane, kuskil osutatakse rehateenuseid, midagi käib omavalitsuse kaudu. Vanem jookseb oma lapsega ringi kui orav rattas. Kui oleks rohkem koostööd, laabuksid ka asjaajamised latusamini. Oleks kõigil vähem pingeid ja, muide, ka sotsiaaltöötajail läbipõlemist vähem.

T. L.: Häda on veel see, et meil on standardteenused ja me üritame inimesi raamidesse suruda. Puuded ja ka perede probleemid on aga väga eripalgelised. Võib-olla kunagi jõuame sinnamaani, et puudega lapsega käib kaasas hoolekande pearaha ja me saame talle abi anda vastavalt tema vajadustele, juhtumipõhiselt.

VÕTA OMA MAAL JA MINE...

VEERA TUNDIS, ET ON KÕIGE KIUSTE SIISKI ÕNNELIK. TA ELAB, VÄHILÕIKUS ON MÕÖDAS, RÄNK JÄRELRAVI ON ÜLE ELATUD JA PÄIKEGI TAEVAS NAERATAB.

Üle aasta kodu ja haiglate vahet pendeldamist, raske puue, 90-prot-sendine töövõimetus, üles-alla võnkuv depressioon ja need ihu ligi, riie-te all peidus olevad abivahendid ... mille olemasolu kõrvaltvaatajale küll täielikult märkamatuks jääb, kuid mis endale tekitavad oi kui palju tüli ja ebamugavust. Teadmine, et see jääbki nüüd nii, vähemalt selles elus.

Aasta ongi täpselt see aeg, mille jooksul kogud siiski oma isiksuse järele jäänud riismed kokku ja püüad jätkata võimalikult iseseisvalt. Nüüd

tohid sa juba kanda paarikilost poekotti ega peagi iga asja pärast enam sugulastele-tuttavatele helistama.

Sellel ilusal sügispäeval tundis Veera end nii hästi, et otsustas sõita Nõmmele. Ostis turult kilo kartuleid ja paar porgandit, poest saia-leiba. Siis edasi apteeki, et võtta välja oma igapäevased rahustid.

SEAL TA SIIS OLIGI!

Rõõm aga aina kasvas ja tekkis tahtmine olla kuidagi eriliselt sotsiaalne. Veera jõi kohvikus tassit teed, puhkas jalga, kuid siis peatus silm sealsamas kõrval asuva väikse antiigipoe vaateaknal. Ja seal see oli! Suur, pisut ajahambast pureda saanud õlimaal. Lilledega. Uhkelt raamitud. Nii ilus! "Ma lihtsalt pidin selle endale saama. See sada eurot oli

kallis hind, aga ma ei suutnud vastu panna. Ma olin õnnest löhkemas ja ostsin selle ära," jutustab naine.

Mõne aja pärast seisib Veera oma turukoti ja tuules laperdava maali-ga bussipeatuses. Number 23 sõitiski ette ja naine astus sisse. Ta ei jõudnud end veel kuhugi toetadagi, kui marsruudi lõpusirgele jõudnud inimitühi buss suure kolinaga Nõmme mäest alla sõostis.

"Ma kiljatasin, sisikond tõmbus krampi, maal lendas kahe istme vahele. Teadsin, et kohe tuleb järsk pööre vasakule," meenutab Veera. Saanud tasakaalu tagasi, otsis ta rahakotist välja pileti ja arutas mõttes, et Üliõpilaste tee sirgemal lõigul liigub esiukse juures oleva kompost-rini, kuid ... juba peatas bussi metsavahel oodanud munitsipaalpolitsei.

KÕRVAD PIHKU

"Mind tõsteti muidugi maha. Üritasin olukorda seletada, näitasin pensionitunnistust ja peos olevat talongi, maali ja turukotti, tahtsin peaaegu lahti riietuda, et nad näeksid objektiivset "olukorda" mu rõivaste all, aga ei midagi," jutustab bussijänes. "Munitsipaalpolitsei bussis vormistati mulle dokumendid, määrati trahv, mõnitati ja tänitati. Mul hakkas halb ja ma palusin tableti võtmiseks lonksu vett. Selle peale sain veel nägutada. Eriti solvas mind see, kui hiljem pabereid uurides avastasin, et "töökoha" lahtrisse oli kirjutatud "ei avalda", kuigi ma ju olin neile öelnud, et olen invaliid," on Veera nõrdinud.

Sellega ei olnud aga kõik halb veel läbi. Kui paberid vormistatud, uuris Veera, kuidas ta nüüd koju saab. Buss oli ju rajalt maha võetud kahe peatuse vahel. Vastus oli, et teie valik: jalutage kas eelmisesse või järgmisesse peatusse ja oodake bussi.

"Nii ma siis ukerdasin nuttes kodu poole. Mõtlesin, et isegi liiklushuligaane kostitab politsei esmalt hoiatusega, mina aga sain munitsipaalpolitseilt kohe kõrvad pähe," on Veera talle osaks saanud mõistmatusest hämmeldunud. **Tiina Kangro**

Kuigi lilledega maal pole milleski süüdi, ei leia Veera sellele enam kodus kohta. Nii halvad mälestused on tal sellega. FOTO: PUUTEPUNKT

TEADMATUS VÕIB MAKSMATA MINNA TUHANDEID EUROSID

PALJUD PUUDEGA LAPSE VANEMAD POLE KUULNUDKI, ET SARNASELT MUUDE ABIVAHENDITEGA ON KAMÄHKMED RASKE JA SÜGAVA PUUDEGA LASTELE ETTE NÄHTUD SOODUSHINNAGA.

Mari oli juba ammu mähkmete kandmise east väljas, kuid nelja-aastaselt algasid enneaegselt ja hapanikupuuduses sündinud tüdrukul äkitselt krampihood. Krampidest sai epilepsia, ka mõõdukas arenguhäire andis endast aja lisandudes järjest enam märku ja aasta hiljem oli Marist saanud raske puudega laps.

Kuna muresid oli küllalt, tundus emale-isale väike fakt, et laps hakkas öösiti taas mähkmeid vajama, üsna vähetähtis. Poolik pakk oli veel beebiajast kapipõhja jäänud ja mähkmeid sai ju poest juurde tuua.

Laps aga kasvas ja mõni aasta hiljem beebimähkmetest enam ei piisanud. Välismaalt toodi paar hirmkalleid niiskustpidavaid voodilinu ja elu läks edasi. Siis avastas pereema, et apteegist on võimalik tellida ka naisemähkmeid, kuid, oh häda, need maksid hingehinda, paarkümmend krooni tükk. Seega siis 500–600 krooni lisakulu kuus ehk täpselt pool igakuisest puudega lapse toetusest.

Kümme aastat hiljem, mullu detsembris kuulis ema ühe tuttava käest juhuslikult, et too saab oma pensionärist voodihaigele emale osta soo-

dushinnaga mähkmeid. Arstiteoendi alusel olevat need abivahendite poes poole hinnaga. Tuttav lubas uurida, kas soodustus kehtib ka lastele. Ja siis saabuski valgustus.

"Issand, oleks ma teadnud, oleks keegi mulle iitsatanudki, et beebieast väljas puudega lastele on mähkmed ette nähtud lausa 90-protsendise soodustusega!" ei suuda Mari ema ära imestada. "Oleksime kõik need aastad mähkmeid sealt saanud ja hoidnud aastast kokku 5000–6000 krooni, kõigi nende aastatega korraliku kasutatud auto hinna," õhkab ta.

TERVE AUTO HIND

Kus siis pere vea tegi? Marile tehti nende aastate jooksul neli puude määramist ja neli rehabilitatsiooniplaani. Igal korral kohtuti vähemalt viie erineva spetsialistiga. Lisaks teadsid puudest omavalitsuse sotsiaalosalosakond, perearst, rehabilitatsiooniasutus. Ka apteekrid, kelle juurest Mari koos emaga retseptiravimeid ostmas ja neidsamu hirmkalleid mähkmeid (mida ju varem püsivalt müügil ei olnudki) tellimas käis. "Ju apteekrid, kenad inimesed, polnud ise ka sellest võimalusest kuulnud," langetab Mari ema otsuse.

Ent kas on ikka võimalik, et keegi ei teadnud? Või arvasid kõik, et ju ema ise teab? Kui ei tea, eks siis küsiks ja uuriks. Ent kui ei tea küsidagi?

Suvel käis Mari puuetega laste

laagris ja seal olid kasvatajad hädas sellega, et viis-kuus teismelist tegid öösel voodi märjaks, kuid üheleegi polnud kodust mähkmeid kaasa pandud. "Jah, piinlik lugu, kodus ka magamistuba lõhneb, aga mähkmeid osta ei jaksa," tunnistasid vanemad kasvatajatele. Ka nemad polnud puuetega lastele ette nähtud soodustusest kuulnudki. **Tiina Kangro**

Vastavalt sotsiaalministri määrusele nr 79 (aastast 2000)

 Raske ja sügava puudega lapsed, puudega inimesed ja vanurid (arstiteoendi alusel) saavad pidamatushoolduses kasutatavaid tarbeid soodustingimustel. Neid on võimalik osta abivahendite kauplustest ja müügipunktidest üle Eesti.

 Ministri määrusega on sätestatud soodushinnaga mähkmete/sidemete limiidiks 60 tükki kuus – seda kogust kompenseerib osaliselt riik. Maakondade ekspertkomisjonid

võivad aga oma elanikele kehtestada ka madalama limiidi, näiteks varasematel aastatel on mitu maakonda eraldanud abivajajatele vaid 30 või 40 mähet kuus.

 Mullu aprillis pöördusid MTÜ Inkotuba ja mitme Eesti haigla arstid ühisavaldusega sotsiaalministri poole, nõudes kõikide Eesti puuetega inimeste võrdset kohtlemist sõltumata nende elukohast. Selle tulemusena on tänävi kõik maakonnad vabatahtlikult

järginud ministri määruses kehtestatud piirlimiiti.

 Samas on teada, et püsiva pidamatuspuudega inimestel kulub ööpäevas kolm või rohkemgi mähet. Piirlimiidist enamate mähkmete eest tuleb maksta täishinda.

 Soodushinnaga ostjaid võib aasta lõpupoole tabada ka halb uudis, et neil on küll oma kuunorm kätte saamata, kuid eelarvelised aastalimiidid on juba lõppenud.

SAAJA ADDRESS:

ISSN 2228-1312

Ka sinu arvuti näitab Puutepunkte

www.vedur.ee

www.facebook.com

<http://etv.err.ee>

VARASEMAID AJAKIRJANUMBREID
SAAB TELLIDA TOIMETUSEST.

VEEBIVERSIOONI VAATA WWW.VEDUR.EE.